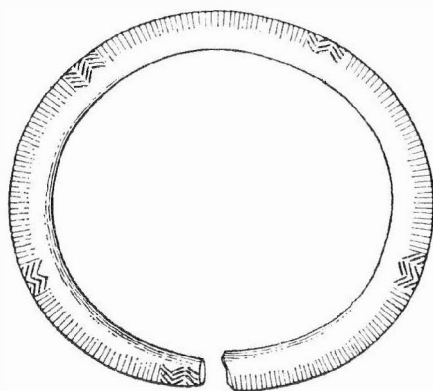

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1973

BRNO 1974

plastickou lištu z podhrdlí dosedá ucho plankonvexního průřezu, končící na nejširší výdutí. Dno je mírně odsazeno. Výška 21 cm, průměr okraje 8,3 cm, největší šířka výdutě 11 cm. Rámcově je nádoba datovatelná do druhé poloviny 15. století.

Mittelalterlicher Becher aus Brno-Židenice (Bez. Brno-město). In Brno-Židenice auf „Stará Osada“ fand man einen mittelalterlichen Becher, rahmenhaft in die zweite Hälfte des 15. Jahrhunderts datierbar.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM NA ZANIKLÉ STŘEDOVĚKÉ OSADĚ KLOBOUČKY, OBEC KRUMVÍŘ

(o k r. B ř e c l a v)

EMIL KORDIOVSKÝ, Břeclav

V březnu roku 1973 na upozornění M. Forejtníka a J. Šebesty byl proveden záchranný a zjišťovací průzkum v katastru obce Krumvíř v trati Hatě v místech zaniklé středověké osady Kloboučky, která zde byla lokalizována na konci roku 1972 povrchovým průzkumem. Pozemky patří Státnímu statku ve Velkých Pavlovicích, který v této trati prováděl meliorace. Plány zhotovil Agroprojekt, závod 06 Brno, Gottwaldova 73, archivní číslo projektu 3011. Lokalita se nachází v cípu vytvořeném silnicí E 51 Brno—Hodonín a tokem Spáleného potoka mezi obcemi Krumvíř a Terezín na Moravě. Osada stávala na severozápadně odvráceném svahu vpravo od zmíněné silnice.

První písemná zmínka o této osadě je z roku 1250, kde jsou jmenovány názvem „Bebuc“¹. Roku 1265 patřily klášteru velehradskému², který je roku 1458 prodal Jindřichovi z Lipé³. V roce 1594 jsou uváděna už pouze pole na Kloboučkách, která byla přidělena do Krumvíře, Brumovic a Kobylí⁴. Povrchový průzkum ze sklonku roku 1972 prováděný po hluboké orbě přinesl řadu střeplů zánikového horizontu a na povrchu byly zjištěny žárové stopy se žlutočerveně propálenou hlinou. Starší keramika nebyla nalezena. Nálezy pocházely z temene mírného svahu.

Při melioračních pracích v nižších polohách směrem ke Spálenému potoku byla prořezána řada sídlištních objektů, takže mohlo být přistoupeno k orientačnímu podchycení části osady a dolní hranice osídlení u potoka.

Nejnižše položené objekty byly zachyceny v rýze k 139 a j 135 a ve všech rýhách jihovýchodně proti svahu (i 141 — 154, l 162 — 167). Není vyloučeno, že osada postupovala ještě níže k potoku směrem SZ, avšak v době průzkumu nebyly rýhy svodníků e, f, g ještě vyhloubeny. V rýhách svodníků a, b, c, d, h, m, n objekty nebyly zachyceny.

Zahloubené objekty se rýsovaly v hloubce 0,35—0,50 cm od povrchu ve sprašovém podloží. Výplň byla většinou hrudkovitá, hnědá, místy promísená sprašovými hrudkami nebo vrstvami, nesusícími stopy po vypálení. Kumulace objektů je dosti značná. Tak např. na délce 30 m v rýze i 142 byly 3 objekty, v rýze i 143 na 38 m 6 objektů, v rýze i 144 na 28 m 5 objektů, i 145 na 23 m 5 objektů atd.

Jako zemnici bylo možno identifikovat jeden objekt proříznutý svodníkem „i“ mezi rýhou 147 a 146 asi 3 m od rýhy 147. Objekt svodník řezal v délce asi 5 m. Výplň byla promísená silně propálenou hlinou a mazanicovými hroudami. Další objekty, u kterých bylo možno alespoň přibližně určit funkci, byly zásobnicové jámy (obj. 1/ i 143, 1/ i 144, 2/i 144)⁵, zastřešené sklípky (obj. 2/ i 145, 3/ i 146) nebo odpadní jámy (obj. 3/ i 142). Přes prozkoumanou plochu šla rovněž polní cesta, která byla patrná v rýhách i 146—152 v šířce asi 3 m.

Pro rámcové datování byly vybrány 2 zachycené objekty, z nichž pouze jeden (odpadová jáma) přinesly keramické zlomky. Keramika, která byla získána vybráním obj. 3/ i 141, byla zhotovena většinou z tuhaného materiálu pozdněhradištního charakteru. Stěp je šedočerný a hnědočerný, silnostěnný. Výzdobný motiv je většinou vodorovná rýha, ojediněle vlnice. Částečně bylo možno rekonstruovat horní dvě třetiny většího hrnce se vzhůru vytaženým válcovitým okrajem na vnitřní straně odsazeným pro pokličku. Pozůstatky pokliček byly nalezeny v zásypech rýh a pocházely všechny z tvarů plochých. Zvonovité pokličky byly nalezeny při povrchovém sběru (r. 1972) na východní straně osady. Všechny stěpy plochých pokliček jsou z písčitého materiálu.

Pokusíme-li se o rámcové datování keramiky, zaujme nás na první pohled podoba materiálu s nálezy ze zaniklých osad v trati Ouzké za Močilky (katastr obce Klobouky⁶) a Topolany u Morčůvek⁷. V obou těchto osadách byly datovány obdobné keramické zlomky (materiálem i tvarem okraje shodné) nejpozději do 12. až 1. poloviny 13. stol.

Materiál z temene svahu, pocházející z povrchového sběru v roce 1972, byl mladšího charakteru. Především se nevyskytovala v hmotě tuha. Zlomky keramiky jsou zhotoveny z písčitého nebo plaveného materiálu a všechny redukčně páleny do šedých až tmavošedých odstínů. Okraje pocházejí

většinou z hrncovitých nádob, pravděpodobně širších hmotných tvarů. Všechny jsou šikmé vně, ovalené nebo stříškovité až podříznuté a nezdobené. Je možné je klást do zánikového horizontu osady, tj. 2. poloviny 15. stol. Absenci střepů z 2. poloviny 13. a 14. století je možno vysvětlit terénní situací. Zatímco nejstarší část osady zachycená meliorací poblíž potoka byla hlouběji, nejmladší část na temeni kopce byla splachy přiblížena k povrchu, a tudíž zachycena orbou. Prostor mezi starší a nejmladší částí osady nebyl zemními pracemi dosud narušen. Podobné posouvání osídlení pozoroval již R. Snášil při výzkumu zaniklé středověké osady Záblačany⁸.

Poznámky:

¹ CDB, IV, 194.

² CDM, III, 370.

³ V. Nekuda, Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu, Brno 1961, 97.

⁴ A. Ondrůj, Krumvíř, Minulost i současnost jihomoravské vesnice, Brno 1973, 21.

⁵ Objekty jsou číslovány za sebou od svodníku ke konci rýhy.

⁶ E. Kordiovský, Nově zjištěná zaniklá osada na Kloboucku (okres Břeclav), Jižní Morava 1972, Okresní archiv Mikulov, 59–62.

⁷ též, Příspěvek k datování osídlení na zaniklé osadě Topolany, Slovákco, Uherské Hradiště, 1973, v tisku.

⁸ R. Snášil, Záblačany (okres Uherské Hradiště), Zaniklé středověké vesnice v ČSSR ve světle archeologických výzkumů, 1, Uherské Hradiště 1971, Sborník prací přednesených na III. celostátním semináři o problematice zaniklých středověkých vesnic, 95–96.

Rettungsgrabung auf der mittelalterlichen Dorfwüstung Kloboučky, Gemeinde Krumvíř (Bez. Břeclav). In der Flur Hatě hat man eine Feststellungsgrabung der mittelalterlichen Dorfwüstung durchgeführt. Erfasst wurde eine Reihe von Objekten, von denen einige datierbares Material gewährten. Das älteste Material datiert die Niederlassung in das 12. und in die 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts, die jüngsten festgestellten Funde gehören in die 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts.

NÁLEZ STŘEDOVĚKÉ KERAMIKY V KRUMVÍŘI (okr. Břeclav)

EMIL KORDIOVSKÝ, Břeclav

Na upozornění M. Forejtníka a J. Šebesty z Krumvíře byl proveden dne 3. 9. 1973 záchranný výzkum v Krumvíři na staveništi nového obchodního střediska. Stavební parcela se nachází uprostřed obce v proluce mezi č. p. 161 a 162. Při záchranném výzkumu byly zajištěny střepy středověké keramiky. Pro pokročilost stavebních prací nebylo možno provést žádný odkryv, a proto byly zakresleny pouze profily základů. Keramika pocházela z výkopu základu v SV—JZ ose u stěny domu č. p. 162. Tato základová rýha byla v přední části již obezděna (0—475 cm — všechny vzdálenosti jsou udávány od rohu základu do ulice), vedle obezdění ponechán široký pilíř, vystupující ze základové zdi (475—795 cm). Na tomto pilíři byly zachyceny pouze jasně se odlišující zásahy od sprašového podloží. Detailní stratigrafie nebyla možná. Mezi tímto a dalším pilířem byl výklenek, na jehož stěně se rýsovaly vrstvy (795—955 cm). Na dalším vystouplém pilíři o šířce 150 cm (955—1105 cm) bylo rovněž zachyceno pouze spodní rozhraní tmavé vrstvy. V následujícím výklenku o šířce 90 cm byly rovněž zachyceny kulturní vrstvy. V pokračování této stěny na pilířích i výklencích nebyly patrné žádné zásahy.

Dále byla sledována zadní stěna výkopu (SZ—JV), kde se rýsoval mohutný zásah se studnou. Výkop základu v těchto místech zachytil stěnu kruhové studny, vyzdívané lomovým kamenem na sucho kladeným. Studna byla zřejmě delší dobu nepoužívána, neboť nad ní byl položen kus drátěného pletiva a otvor byl zasypán sutí (hlína, dřevo, střešní tašky, cihly). Pod zásypem byl volný prostor a v úrovni základu hladina spodní vody. Vlastní studna byla hloubena stupňovitě. Pod schůdkem, vzniklým při hloubení studny, byla nalezena kalva (614—645 cm od SZ rohu) výrazně deformovaná. Kalva byla uložena ve sterilním sprašovém podloží, které v těchto místech bylo silně promíseno zelenavým slínem. Není vyloučeno, že další část kostry mohla být zničena při hloubení studny. Kalva byla bez dalších průvodních nálezů nebo zbytků kostry.

Kromě zmíněné kalvy bylo J. Šebestou a M. Forejtníkem předáno menší množství zachráněných střepů keramiky. V souboru převládá redukčně pálená keramika mladších tvarů, dále střepy z tenkostěnné černě vypálené větší nádoby se šupinkami rozemleté slídy. Souběžně s těmito střepy byly zde části nádob, vymykající se tehdejšímu keramickému zboží středověké poddanské vesnice. Především jsou to pozůstatky patrně dvou nádob keramiky červeně malované, dále zlomek brněnského poháru na nožce (typ 2)¹ a loštického poháru s kolkovaným dekorem u dna (typ II B)². Dále jsou v souboru dna a stěny rezné keramiky (2—3 hrnce, rendlík na 3 nožkách a mísa) s polevou na vnitřní straně.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1973

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulik

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, A. Životská, L. Trávníčková, M. Bálek

Na titulním listě: bronzový náramek lužické kultury z Býkovic

Tiskem: TISK, národní podnik, Brno, provozovna 54, Gottwaldova 21

Evidenční číslo: ÚVTE1-73332

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné